

Een oude beeldsnijders-kunst door Els van Velzen FGA

De 'camee'

Het bewerken of versnijden van edelstenen was in de oudheid al een kunst. De steensnijders werkten toen met een boogboor. Op de spil van de boor konden verschillende hulpstukken geplaatst worden, zoals slijpschijfjes, of bolle en holle boortjes. Natuurlijk gebruikte men daar slijppoeder bij. In de oudheid was dat vermalen kwarts met oliën. Soepele lijnen en ronde vormen konden daarmee in stenen worden aangebracht. Eigenlijk is er in de loop van de eeuwen aan de gereedschappen weinig veranderd. De aandrijving van de boor is natuurlijk gemoderniseerd. Aanvankelijk was dat een touwboog. In de 16e eeuw werd er al machinaal versneden, eerst met behulp van waterkracht, later door stoom en nog later door elektriciteit.

Er zijn twee soorten versnijding van een edelsteen: 'Intaglio', waarbij de afbeelding verzonken in de steen gegraveerd wordt en 'camee', waar gedeeltes van de steen worden weggehaald zodat een verhoogde afbeelding overblijft.

Intaglio

De oudste functie van intaglio gesneden stenen is het gebruik als zegelstempel om brieven en potten veilig af te sluiten. Door een steen met een karakteristieke voorstelling in klei, was of lood af te drukken kon de eigenaar of afzender geïdentificeerd worden. De originele stempels worden vanaf de middeleeuwen in metaal gemaakt maar de ons bekende zegelring is eigenlijk ook als stempel bedoeld. Ook worden als versiering afbeeldingen intaglio in stenen gesneden. Bekend is de blauwe lagensteen, een kwarts met een zwarte onderlaag en een blauwe bovenlaag. De graveur steekt of freest dan zo diep dat de zwarte onderlaag te zien is.

De camee

De Romeinen ontwikkelden in de 5e eeuw AC naast het intaglio een andere snijtechniek: de 'camee'. Bij een camee ziet men de voorstelling als reliëf op de steen. Daarbij worden het liefst stenen gebruikt die van nature lagen met een verschillende kleur hebben zoals agaten en schelpen van grote zoutwatermosselen. Welk materiaal gebruikt werd hing aanvankelijk af van de hulpmiddelen die de steensnijder had, immers zachte stenen als schelp, steatiet en hematiet zijn gemakkelijker te bewerken dan de hardere agaat soorten. Vanwege de bijzondere combinatie van de natuurlijke schoonheid van de steen en de menselijke inspanning om de voorstelling zo mooi mogelijk te maken werden de gesneden stenen niet alleen als een gebruiksvoorwerp gezien maar ook als een kostbaar bezit. Bij grote cameeën werden vroeger één of twee gaatjes ingeboord en werd het aan een koordje om de hals of pols gedragen. Grote exemplaren konden ook als muurdecoratie dienen.

Diverse cameeën

De meest bekende zijn de schelpcameeën. De ondergrond is bruin en de voorstelling is van wit tot crème tot getint wit. De camee wordt gesneden van de buitenkant van een grote zeeoester. Dat is goed te zien aan de onderkant van de camee. Het loopt altijd enigszins hol. Heeft u een bruin met witte camee waarvan de onderkant strak en glad is dan zou het eventueel een agaat-camee kunnen zijn, maar ook een imitatie van glas of kunststof.

Uit Italië komen de bekende lava cameeën gemaakt uit lava van de Vesuvius. Deze kunnen van grauwbruin tot geel en grijs zijn. Heel vaak is de voorstelling op een lava camee een klassieke god of een beroemde wijsgeer of schrijver.

De afbeelding hoeft niet altijd een mens te zijn, ook fantasieaferefen zijn zeer geliefd.

Strombus gigas camee

Na 1490, wanneer ontdekkingsreizigers allerlei exotische landen en zeeën verkennen komen de schatten uit die landen ook naar Europa. Zoals de strombus gigas, de grote

roze vleugelslak, die voorkomt in de Golf van Mexico en bij de Bahama's. In tegenstelling tot oesters hebben deze slakken geen parelmoer maar een soort porselein laag. Deze oesters vormen ook parels, die niet zijn opgebouwd uit conchoïde (=natuurlijke lijm) en parelmoer maar uit de porseleinachtige stof van de schelp. Deze roze parels, de 'conch parels' zijn uitermate zeldzaam en heel erg kostbaar. Uit de schelp van de strombus gigas worden cameeën gesneden, vooral in de 19e eeuw. De camee ziet er vrij wit uit met een sterke roze gloed. Helaas verdwijnt de roze gloed wanneer de camee aan sterk licht wordt blootgesteld. Ze moeten dan ook in het donker bewaard worden. Dit geldt ook voor de 'conch parels'. Heel vaak wordt bij de nog roze exemplaren gedacht dat het koraalcameeën zijn. Aan de achterkant is echter te zien dat het van een oester komt, die is namelijk iets gewelfd.

Deze broche met strombus gigas camee is in Nederland gemaakt, ongeveer in 1870. Het is heel veel gedragen, de camee is, waar het 't licht vangt, al vrijwel wit verkleurd. Alleen

aan de achterzijde is de roze kleur nog enigszins te zien.

Zelf een mooie 'camee' maken bij Elsbeth Plumiers?

Dat kan op de zaterdagen tussen 4 april en 9 mei 2015. We imiteren de camee met porselein met vlasvezel. Deze combinatie maakt het materiaal uiterst pasteus. Dit, in weerwil van het stopvergevoel bij gebruik van gewone porselein. Het werken wordt een kruising tussen boetseren, tekenen en beeldsnijden.

Het werken wordt een kruising tussen boetseren, tekenen en beeldsnijden.

Het formaat? Zo'n A4 of wat kleiner.

Maak een portret en profiel van uw kind of geliefde om dit in de camee te verwerken.

Tijden: 4, 11, 18, 25 april, 9 mei 2015

Kosten: € 155 incl. materiaal, BTW, ovenkosten

Plaats: Oude Haagseweg 91, 020-6176604
1066 DC Amsterdam, vrij parkeren